

LA O ZVÂRLITURĂ DE BĂȚ DE BIZANȚ

(o introducere)

Ca majoritatea cărților și povestirilor mele, și cartea de față a fost o surpriză. Am început să bănuiesc natura acestor surprize, slavă Domnului, pe când îmi făceam ucenicia în ale scrisului. Înainte de asta, ca orice începător, crezusem că poți face orice cu o idee, o poți bate, învineți și lua la pumni până când o forțezi să ia formă, doar că, supusă unui așa tratament, orice idee cât de cât decentă se retrage timidă, se întoarce cu spatele la tine, își fixează privirea asupra eternității și moare.

Am fost deci foarte ușurat când, cam pe la douăzeci de ani, am descoperit din întâmplare următorul proces de asociere lingvistică: mă trezeam dimineața, mă așezam la birou și scriam orice cuvânt sau serie de cuvinte care-mi hoinăreau prin cap.

Atunci începeam să lupt împotriva acelui cuvânt, sau alături de el, creând o varietate de personaje care să-l cântărească și să-i releve sensul în viața mea. După o oră sau două, spre uimirea mea, aveam o povestire nouă. Surpriza era totală și foarte plăcută. Mi-am dat seama în curând că așa voi lucra tot restul vieții.

Mai întâi mă scotoceam bine după cuvinte care să-mi descrie coșmarurile, groaza de noapte și de timp din copilărie, iar apoi modelam povești după ele.

Pe urmă m-am uitat îndelung la copacii cu mere verzi și la casa veche în care m-am născut, și la casa de vizavi unde locuiau bunicii mei, și la toate pajiștile de vară prin care am trecut, și am început să caut cuvinte pentru toate astea.

Așa se face că în cartea de față aveți o recoltă de păpădii din toți anii aceia. Metafora vinului care apare iarăși și iarăși în aceste pagini este minunată. Toata viața, am adunat imagini, le-am pus bine și le-am uitat. Cumva trebuia să mă trimit înapoi în timp, folosind cuvintele precum un catalizator, ca să deschid amintirile acelea și să văd ce conțin.

Așa că, de la vârsta de 24 de ani până pe la 36, rar a trecut o zi când nu m-am plimbat prin amintirile ierbii bunicii mele din nordul statului Illinois, sperând să descopăr vreo pociitoare veche și aproape nefolositoare, vreo jucărie ruginită sau vreun fragment de scrisoare trimisă de o versiune mai tânără a mea către mine însumi, încercând să contactez persoana care aveam să devin și să-i reamintesc de trecut, de viața lui și de oamenii din ea, de bucuriile și de tristețile lui de necuprins.

Totul s-a transformat într-un joc căruia m-am abandonat cu mare plăcere: să văd cât îmi pot aminti despre păpădii, sau despre culesul strugurilor sălbatici cu tata și fratele meu, redescoperirea butoiului cu apă de ploaie, așezat sub bovindou și deasupra căruia roiau țânțarii, sau căutând mirosul albinelor pufoase care zăboveau în jurul boltei de viță-de-vie de pe prispa din spate. Să știți că albinele au și ele mirosul lor, și dacă nu-l au, atunci ar trebui să-l aibă, fiindcă picioarele lor sunt pudrate cu polen de la un milion de flori.

Și voiam să-mi amintesc cum era râpa aceea, mai ales în nopțile în care ne întorceam acasă târziu și traversam tot orașul pe jos, după ce văzuserăm *Fantoma de la operă* cu Lon Chaney, încântător de înfiorătoare, iar fratele meu Skip

alerga înainte și se ascundea sub podul de peste râpă, exact ca Lupul Singuratic, și pe urmă sărea la mine ținând și eu fugeam, cădeam și mă ridicam, și fugeam iar, trâncănind fără încetare. Cât era de frumos!

Pe parcurs și datorită asocierilor de cuvinte, m-am izbit de prietenii vechi și adevărate. Pe prietenul meu John Huff din copilăria din Arizona l-am luat cu împrumut și l-am trimis spre răsărit, către Green Town, ca să-i pot spune la revedere cum se cuvine.

Și tot pe parcurs am luat micul dejun, prânzul și cina cu fantome dragi, fiindcă am fost un băiat care și-a iubit părinții și bunicii, și fratele, chiar și când fratele acela „i-a dat papucii”.

Pe drum m-am regăsit în pivniță, învârtind la teascu-
cul de vin pentru tata, sau pe prispa din față, în noaptea Independenței, ajutându-l pe unchiul Bion să încarce și să tragă tunul de alamă pe care-l meșterise cu mâinile sale.

Așa am reușit să mă surprind singur. Aș putea zice că nimeni nu mi-a spus să fac asta. Am descoperit cele mai bune și tradiționale metode de scriere prin neștiință și experimentare, și m-am speriat când mi-au sărit adevărurile din tufișuri exact ca prepelițele când trage vânătorul cu pușca. Am găsit pe dibuite drumul spre creativitate, ca orice copil care învață să meargă și să vadă. Am învățat să-mi las simțurile și Trecutul să-mi spună tot ce e cumva adevărat.

Așa că am devenit băiatul care alerga să aducă un căuș de apă de ploaie din butoiul de lângă casă. Bineînțeles, cu cât scoți mai multă apă, cu atât mai multă sosește în locul ei, iar izvorul acela nu a secat niciodată. După ce am învățat cum să mă întorc iar și iar la acele timpuri, am descoperit o puzderie de amintiri și impresii senzoriale cu care să mă joc, da, nu cu care să lucrez, ci să mă joc. *Vin de păpădie* nu e altceva decât băiatul ascuns în omul matur, jucându-se pe

câmpurile Domnului, în iarba verde a altor luni de august, în plină creștere și îmbătrânire simțind întunericul pândind pe sub copac.

M-a amuzat și chiar mirat un pic articolul unui critic, acum câțiva ani, care vorbea despre *Vin de păpădie*, alături de operele mai realiste ale lui Sinclair Lewis, întrebându-se cum am putut să mă nasc și să cresc în Waukegan, pe care l-am botezat Green Town în cartea mea, și să nu observ portul urât și gara de cărbuni deprimantă, undeva sub oraș.

Dar bineînțeles că le observasem și, fiind eu un vrăjitor din naștere, frumusețea lor mă fascinase. Copiilor nu li se par urâte trenurile și vagoanele, cu mirosul lor de cărbuni și foc. Urâtenia este un concept de care devenim conștienți mai târziu. Pentru băieți, numărul vagoanelor este o activitate incredibilă. Adulții se agită, se enervează și iau în zeflema trenurile care-i țin pe loc, dar băieții sunt mereu încântați să numere și să dea nume vagoanelor care vin din locuri îndepărtate.

Și apoi, gara aceea așa-zis urâtă era locul unde veneau carnavaluri și circuri cu elefanți, care spălau caldarâmul cu jeturi puternice de apă acidă, fumegândă, la ora cinci a dimineții sumbre.

Cât despre cărbunele adus din port, în fiecare toamnă coboram în pivniță ca să aștept sosirea camionului, și păzeam toboganul de metal pe care zdrăngăneau minunații meteori, căzând din depărtările spațiului tocmai în pivnița mea, aproape îngropându-mă sub comoara aceea întunecată.

Cu alte cuvinte, dacă ai un băiat poet, atunci și balega tot flori este; și bineînțeles, nici nu poate fi altceva.

Poate un poem scris de mine de curând ar putea explica mai bine această introducere despre germinarea tuturor verilor mele într-o singură carte.

Iată cum începe:

Nu din Bizanțiu am apărut,
Ci din alt loc în timp și spațiu,
De-o stirpe simplă și cuminte;
Băiat fiind
M-am dus și m-am născut în Illinois.
Un nume fără pic de drag sau grație fost-a
Waukegan, orașu-n care-am sosit
Iar nu, prieteni buni, Bizanțiu.

Mai departe, poemul descrie îndelungata mea relație
cu locul nașterii:

Dar când ochii iar înapoi îmi ațintesc
Din vârful arborilor 'nalți, zăresc
Un tărâm albastrui, senin și ferice
Așa cum Yeats însuși ar zice.

Waukegan, pe care l-am vizitat adesea de atunci, nu este
nici mai atrăgător, nici mai frumos decât orice alt orășel din
vest. Este aproape complet verde. Copacii chiar se ating în
mijlocul străzii. Strada din fața vechii mele case încă este
pavată cu caldarâm roșu. Ce făcea deci acest orășel așa
de special? Ei bine, acolo m-am născut eu. Era viața mea.
Trebuia să scriu despre el așa cum credeam mai bine:

Am crescut astfel printre morții legendari
Mergând în amintiri printre ai vestului tâlhari,
Și-am întins pe pâine magiunul zeilor străbuni
Pentru a trage linia dintre bătrâni și juni,
Zicându-ne că de sub cerul nostru albastru
Luminează-al Afroditei trup măiastru...

Stând drept pe prispă, bunelul ne împărțea
 Privire caldă și cuvinte pure, viața sa,
 Căci tare cald bunicul meu era,
 Și dragă-mi este amintirea.
 Alături îi stătea bunica, pe un scăunel,
 Brodând veșmintele iubirii cătinel,
 Împletind fulgi de nea din dalbul aer
 Ca semn iernatic din al verii caier.
 Iar unchii mei, din valuri solemne de fum,
 Scoteau glume cu-al înțelepciunii parfum,
 Pe când tuși înțelepte ca vestalele fecioare
 Le aduceau limonade atotprevestitoare
 Copiilor ca niște ucenici de odinioară
 Ai prispei grecești în nopțile de vară;
 Apoi în pat, spre-a se căi cum se cuvine
 De a copilăriei naivă rușine;
 Iar micile păcate le șușoteau pe tăcute
 Că peste nopți și peste ani, pe nevăzute,
 Nu va mai fi nici Illinois, nici Waukegan,
 Ci un alt cer și un alt soare de mărgean.
 Iar deși viața nu ne-a dus pe culmi înalte
 Și nici ca Yeats nimeni n-a fost, încalte
 Noi bucuriile ne-am savurat. Și-acum?
 Bizanțiul.
 Bizanțiul.
 Waukegan/Green Town/Bizanțiul.

Așadar, Green Town chiar a existat? Da, și iar da. A existat cândva un băiat pe numele lui John Huff?

Răspunsul este da – și chiar așa îl chema, atâta doar că nu el s-a îndepărtat de mine, ci eu de el. Însă totul are un sfârșit fericit – omul trăiește și acum, după 42 de ani, și nu m-a uitat.

Dar Lupul Singuratic?

A existat și el, și exact așa îl chema. Se plimba noaptea prin oraș, când aveam eu șase ani, speria pe toată lumea și nu l-a prins nimeni niciodată.

Mai presus de toate, a existat casa mare, cu bunica și bunicul, și toți chiriașii, și unchii, și mătușile? La întrebarea asta am răspuns deja.

Dar râpa cea adâncă și scufundată în beznă? Era și încă este. Mi-am luat fetele și le-am dus s-o vadă acum câțiva ani, temându-mă să nu se fi astupat cumva în timp. Vă anunț cu mare plăcere și ușurare că râpa este mai adâncă, mai întunecată și mai misterioasă ca niciodată. Nici măcar acum nu aș mai trece pe acolo spre casă, mai ales dacă tocmai am văzut *Fantoma de la operă*.

Deci asta e. Waukegan era Green Town era Bizanțiul, cu toată fericirea și cu toată tristețea aduse de aceste nume. Oamenii de acolo erau zei și pitici, iar piticii, știindu-se muritori, se purtau drepti ca să nu-i stânjenească pe zei, în timp ce zeii, știindu-se tot muritori, se cocoșau ca să-i facă pe pitici să se simtă ca acasă. Până la urmă nu asta înseamnă viața? Să poți să dai înapoi și să intri în capul altora, să te uiți la nenorocitul ăla de miracol și să zici: aha, deci așa gândești tu!? Ei bine, trebuie să ții minte.

Așa voi celebra eu deci moartea ca și viața, întunericul ca și lumina, tinerețea ca și bătrânețea, prostia și înțelepciunea alăturate, bucuria nesfârșită în mod egal cu teroarea absolută descrisă de un băiat care stătea atârnat cu capul în jos prin copaci, îmbrăcat într-un costum de liliac, cu colți de bomboane în gură, care într-un final a căzut de acolo pe la doisprezece ani și a găsit o mașină de scris de jucărie la care și-a scris primul „roman”.

O ultimă amintire.

Baloane de foc.

Nu le prea mai vezi zilele astea, deși am înțeles că în unele țări încă se fac, umplute cu respirația caldă a unui foc mic de paie atârnat sub ele.

Totuși, ele existau în Illinoisul anului 1925, și una dintre ultimele amintiri pe care le am cu bunicul este o oră târzie dintr-o noapte de 4 iulie, acum 48 de ani, când eu și bunicul ne-am dus pe iarbă și am aprins un foc mic, și am umplut cu aer cald un balon de hârtie în formă de pară, cu dungii roșii, albe și albastre, am ținut o ultimă clipă creatura aceea pâlپând angelic în palme, în fața unei prispe ticsite cu unchi și mătuși, și verișori, și mame, și tați, și foarte încet am lăsat lucrul acela care era viață și lumină și mister să se ridice din mâinile noastre în aerul verii și să plutească peste casele somnoroase, printre stele, la fel de delicat, de uluitor, de vulnerabil și de încântător ca însăși viața.

Îl văd pe bunicul cum privește lumina aceea plutind, pierdut în gânduri. Mă văd pe mine cu ochii înlăcrimați fiindcă se terminase, noaptea se sfârșise și eu știam că nu va mai fi niciuna la fel.

Nimeni nu zicea nimic. Stăteam toți și ne uitam la cer, respirând încet și gândind aceleași gânduri, dar fără ca nimeni să zică nimic. Totuși cineva a trebuit să spună ceva, până la urmă, nu? Și acela sunt eu.

Vinul încă așteaptă în pivniță.

Familia mea iubită încă stă pe prispă în întuneric.

Balonul de foc încă plutește arzând pe cerul unei nopți de vară pe care nu a îngropat-o nimeni.

De ce și cum?

Fiindcă așa spun eu.

Ray Bradbury
vara anului 1974